

Lapin elinvoimakeskuksen lausuntopyyntö " Valtatien 4 parantaminen välillä Apukka-Vikajärvi, Rovaniemi"

LAP/843/2026

Tausta

Lapin elinvoimakeskus (ELY-keskus) on laatinut liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain LjMTL, 503/2005) mukaisen tiesuunnitelman "Vt 4 parantaminen välillä Apukka-Vikajärvi, Rovaniemi" ja pyytänyt lausuntoa Rovaniemen kaupungilta.

Suunnitteluosuus valtatiellä 4 on noin 10,5 kilometrin pituinen ja sijoittuu Rovaniemen kaupungissa Apukan matkailukohteen ja Vikajärven taajaman välille. Apukan ja Vikajärven kylän eteläpuolen välisellä osuudella valtatie 4 parannetaan pääosin nykyiselle paikalleen. Könkäänvaaran kohdalla valtatiellä parannetaan sekä vaaka- ja pystygeometriaa. Vikajärven kylän kohdalla valtatie linjataan uuteen maastokäytävään kylän pohjoispuolelle. Loppuosasta valtatie sijoittuu likimain nykyisen tien päälle.

Valtatien 4 vuoden 2024 keskimääräinen vuorokausiliikenne (KVL) on maantien 19745 (Perunkajärventie) liittymän länsipuolella noin 4 350 ja itäpuolella noin 3 840 ajoneuvoa vuorokaudessa. Kantatien 82 liittymästä pohjoiseen liikennemäärät laskevat reiluun 2 130 ajoneuvon vuorokaudessa. Raskaan liikenteen määrä maantien 19745 liittymän länsipuolella on noin 560 ajoneuvoa vuorokaudessa (12,8 %) ja itäpuolella noin 390 ajoneuvoa vuorokaudessa (10,1 %). Kantatien 82 liittymän pohjoispuolella raskaan liikenteen määrä on noin 375 ajoneuvoa vuorokaudessa (17,6 %).

Nykytilanteessa suunnitteluosuudella onnettomuustiheys ja onnettomuusaste ovat suurempia kuin pääteillä keskimäärin, ohituspaikkoja ei ole riittävästi, valtatie on kapea, tiegeometriassa on puutteita, osuudella on useita yksityistieliittymiä, jalankulku ja pyöräily on vaarallista, jalankulkua valtatie varrella lisää matkailun maankäytön kasvu osuudella.

Valtatie 4 palvelee erityisesti pitkämatkaista vapaa-ajan henkilöautoliikennettä Lapin alueella ja on

myös osa tärkeää kansainvälistä kuljetuskäytävää. Hankkeella pyritään parantamaan etenkin pitkämatkaisen liikenteen toimintaedellytyksiä, sujuvuutta ja matka-aikojen ennustettavuutta erityisesti raskaan liikenteen osalta. Tavoitteena on myös parantaa osuuden liikenneturvallisuutta sekä jalankulun ja pyöräilyn toimintaedellytyksiä. Suunniteltu tielinjaus ohittaa Vikajärven kylän kohdan lisäten Vikajärven liikenneturvallisuutta. Hankkeen tavoitteena on turvata valtakunnallisen päätien toimivuus ja turvallisuus myös tulevaisuudessa liikennemäärien kasvaessa.

Valtatie 4 välillä Apukka-Vikajärvi on tavoitetilassa osa tärkeää kansainvälistä kuljetuskäytävää ja erityisesti pitkämatkainen liikenne on sujuvaa ja nopeustaso korkea. Osuus on kokonaisuudessaan poikkileikkaukseltaan vähintään 10,5/7,5 metriä, ohitusmahdollisuuksia on nykyistä enemmän ja nopeustaso on Vikajärven kylätaajamaa lukuun ottamatta 100 km/h. Valtatien 4 liittymäjärjestelyt toteutetaan tasoliittymän. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteet ovat sujuvat ja turvalliset. Valtatiellä on vain vähäinen estevaikutus. Vikajärven kohdalla turvallisten ja toimivien liikenne järjestelyjen toteuttaminen edellyttää kaavoituksen ja liikennesuunnittelun yhteen kytkemistä. Ympäristön ja maankäytön osalta on tavoitteena, että hanke ei aiheuta kohtuutonta haittaa luonnonympäristölle ja asutus pystytään suojaamaan kasvavan liikenteen aiheuttamilta haitoilta, melulta ja tärinältä.

Kaikille katkaistaville nykyisille yksityisteille ja kulkuyhteyksille on esitetty tiesuunnitelmassa korvaavat kulkuyhteydet maantieverkkoon tai yksityistieverkkoon tasoliittymänä.

Niillä osuuksilla, joissa valtatiellä ei ole erillistä jalankulku- ja pyöräilyväylää, jalankulku ja pyöräily käyttää ajoradan piennarta ja risteää valtatie samassa tasossa.

Hankkeen arvioidut rakentamiskustannukset ovat noin 35,85 M€ (MAKU-indeksi 145; 2020=100). Lunastus- ja korvauskustannusten osuus on noin 210 000 € sekä johto- ja laitesiirot kustannusten osuus noin 910 000 €. Kaupungille ei koidu alustavan kustannusarvion mukaan kustannuksia. Hankkeen hyöty-kustannussuhde on 0,08, joten hanke ei ole yhteiskuntataloudellisesti kannattava toteuttaa.

Lapin elinvoimakeskus pyytää, että Rovaniemen kaupunki antaa elinvoimakeskukselle lausunnon tiesuunnitelmasta ja sitä vastaan mahdollisesti tehdyistä muistutuksista (toimitetaan eri lähetekirjeellä nähtävillä oloajan päätyttyä), sekä ottamaan kantaa lausunnossaan seuraaviin asioihin:

- Onko kaupunki ilmoittanut verkkosivuillaan suunnittelun aloittamisesta, vuorovaikutuksen kutsusta ja suunnitelman nähtäville asettamisesta?
- Onko tiesuunnitelmassa otettu huomioon valtakunnallisen ja alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden toteutuminen kunnan alueella?
- Kaupungin lausunnon ajankohtana voimassa olevat tai valtuuston hyväksymät oikeusvaikutteiset yleis-, asema- ja ranta-asetmakaavat, sekä ovatko kaavat yhdenmukaisia tiesuunnitelman kanssa. Jos kaavoitustilanteessa on tapahtunut muutoksia nähtäville asetettavassa suunnitelmassa kuvatussa, pyydetään kuntaa yksilöimään muuttuneet kaavat lausunnossaan.
- Muuttaako kaupunki tarvittavat kaavat tiesuunnitelman mukaiseksi, jos ne eivät ole yhdenmukaisia?
- Sisällyttääkö kaupunki tiesuunnitelman mukaiset maantien suoja- ja näkemäalueiden aiheuttamat rakentamisrajoitukset asemakaavaan tai ranta-asetmakaavaan?
- Salliiko kaupunki seuraavia tiesuunnitelmassa esitettyjä pysyviä toimenpiteitä tehtävän asemakaava-alueellaan: kuivatusjärjestelyt, kuten laskuojat tai -johdot?
- Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmaan sisältyviin sijoitusalueisiin ja niiden tieyhteyksiin?
- Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmassa esitettyihin yksityistieyhteyksiin?
- Onko kaupungilla huomauttamista yleissuunnitelmaan sisältyvien siltojen, melusteiden tai muiden merkittävien rakenteiden periaateratkaisuihin?
- Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmassa ehdotettuihin tieverkon hallinnollisiin muutoksiin?
- Osallistuuko kaupunki hankkeen rakentamiskustannuksiin?
- Onko kaupunki valmis luovuttamaan maanteiden tekemiseen tarvittavan omistamansa maa-alueen korvauksetta tietarkoituksiin?
- Onko kaupungilla kohteita, joissa voidaan hyödyntää hankkeessa vapautuvia maa-aineksia?

Lausuntonaan Rovaniemen kaupunki esittää seuraavaa:

1. Onko kaupunki ilmoittanut verkkosivuillaan suunnittelun aloittamisesta, vuorovaikutuksen kutsusta ja suunnitelman nähtäville asettamisesta?

Tiesuunnitelman laatimisen aikana järjestettiin tiesuunnitelman esittelytilaisuus 18.3.2026 Vikajärven koululla. Tilaisuuteen osallistui Rovaniemen kaupungin edustajia.

2. Onko tiesuunnitelmassa otettu huomioon valtakunnallisen ja alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden toteutuminen kunnan alueella?

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on kuvattu tiesuunnitelman kappaleessa 1.5.1. *Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma.* Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) on liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukainen strateginen suunnitelma Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä 12 vuodeksi. Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037 on annettu 18.12.2025. Valtakunnalliselle liikennejärjestelmälle on asetettu kolme keskenään priorisoitua tavoitetta: 1) toimivuus, 2) turvallisuus ja 3) kestävyys. Tavoitteita yhdistäviksi näkökulmiksi on määritetty tehokkuus, saavutettavuus ja resilienssi. Liikennejärjestelmän toimivuus, turvallisuus ja kestävyys varmistetaan kustannustehokkaasti huomioiden julkisen talouden haastava tilanne ja käytettävissä olevien resurssien niukkuus ja tarve priorisoida tehokkaita ja vaikuttavia toimenpiteitä. Merkittävä osa resursseista kohdistetaan perusväylänpidon toimiin, joilla varmistetaan liikennejärjestelmän toimivuus kustannustehokkaimmin koko maassa. Suomen kokonaisturvallisuuden edistäminen tukee pitkälti myös toimivuustavoitetta, erityisesti huoltovarmuuden, sotilaallisen liikkuvuuden ja elinkeinoelämän kuljetusten osalta. Myös liikenneturvallisuutta parantavat toimet tukevat toimivuustavoitteen toteutumista. Ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys korostuvat erityisesti huolehdittaessa olemassa olevasta liikenneverkosta koko massa. Saavutettavuuden nähdään sisältyvän vahvasti liikennejärjestelmän toimivuuteen, mutta myös turvallisuuteen, esimerkiksi sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta.

Rovaniemen kaupungin näkökulmasta valtatie 4:n parantaminen välillä Apukka-Vikajärvi vastaa erityisesti Liikenne 12 -suunnitelman toimivuus- ja turvallisuustavoitteita. Hanke edistää matka- ja kuljetusketjujen sujuvaa toteutumista, parantaa alueen saavutettavuutta

sekä lisää matka-aikojen ennakoitavuutta. Liikenneturvallisuuden osalta tiehanke parantaa merkittävästi alueen turvallisuutta, ja sillä on myös keskeinen merkitys huoltovarmuuden sekä sotilaallisen liikenteen toimintaedellytysten kannalta.

Alueellinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on kuvattu tiesuunnitelmaselostuksessa kappaleessa 1.5.2 *Alueellinen liikennejärjestelmäsuunnitelma*. Lapin liikennestrategia on Lapin maakunnan kattava liikennestrategia vuoteen 2050. Liikennestrategia sisältää myös lyhyemmän aikavälin strategian vuodelle 2036. Lapin liiton maakuntahallitus on hyväksynyt Lapin liikennestrategian 2050 2.12.2024. Lapin liikennestrategian toimenpideohjelmassa 2036 on priorisoitu kärkitoimenpiteitä, joita alue pitää tärkeimpinä vision mukaisen kehityksen toteuttamiseksi tulevina vuosina. Yhtenä näistä kärkitoimenpiteistä on valtatie 4 parantaminen tieosuuksilla Keminmaa–Hirvas–Rovaniemi ja Napapiiri–Vikajärvi. Toimenpiteiden osalta on tunnistettu, että *”Valtatietä 4 parannetaan tieosuuksilla Keminmaa–Hirvas–Rovaniemi ja Napapiiri–Vikajärvi, edistetään tieosuuden Vikajärvi–Sodankylä suunnittelua ja kehitetään tietä osana TEN-T kattavaa verkkoa”*. Lausunnoilla oleva tiesuunnitelma valtatie 4:n parantamiseksi välillä Apukka-Vikajärvi toteuttaa hyvin Lapin liikennestrategian kärkitoimenpiteitä.

Rovaniemen kaupunki toteaa, että tiesuunnitelmaselostusta tulee päivittää siten, että siihen sisällytetään ajantasainen selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037. Lisäksi selostuksessa tulee huomioida Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelman 2040 jälkeen hyväksytty Lapin liikennestrategia 2050, jonka Lapin liiton maakuntahallitus on hyväksynyt 2.12.2024. Muuten Rovaniemen kaupunki näkee, että tiesuunnitelma tukee hyvin valtakunnallisen ja alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelmien tavoitteita Rovaniemen kaupungin alueella.

- 3. Kaupungin lausunnon ajankohtana voimassa olevat tai valtuuston hyväksymät oikeusvaikutteiset yleis-, asema- ja ranta-asemakaavat, sekä ovatko kaavat yhdenmukaisia tiesuunnitelman kanssa. Jos kaavoitustilanteessa on tapahtunut muutoksia nähtäville asetettavassa suunnitelmassa kuvatusta, pyydetään kuntaa yksilöimään muuttuneet kaavat lausunnossaan.**

Osalla tiesuunnitelman Apukka-Vikajärvi aluetta on voimassa kaupunginvaltuuston 16.4.2007 hyväksymä Vikajärven osayleiskaava. Osalle kaava-alueetta on kaupunginvaltuusto 15.6.2009 hyväksynyt osayleiskaavan muutoksen. Kaupunginhallitus on päätöksellään 11.8.2025 §229 käynnistänyt Vikajärven osayleiskaavan muutoksen tiesuunnitelmassa esitetyn ratkaisun mukaisesti. Kaavamuutos on ollut valmisteluvaiheen kuulemisessa 11.-26.6.2026.

4. Muuttaako kaupunki tarvittavat kaavat tiesuunnitelman mukaiseksi, jos ne eivät ole yhdenmukaisia?

Tavoitteena on muuttaa.

5. Sisällyttääkö kaupunki tiesuunnitelman mukaiset maantien suoja- ja näkemäalueiden aiheuttamat rakentamisrajoitukset asemakaavaan tai ranta-asemakaavaan?

Alueella ei ole tällä hetkellä voimassa olevia asemakaavoja. Vaattunkiköngkään matkailualueelle on 5.2.2026 kuulutettu vireille asemakaavan laatiminen.

6. Salliiko kaupunki seuraavia tiesuunnitelmassa esitettyjä pysyviä toimenpiteitä tehtävän asemakaava-alueellaan: kuivatusjärjestelyt, kuten laskuojat tai -johdot?

Yksityiskohdista sovitaan erikseen tarkemmassa suunnittelussa.

7. Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmaan sisältyviin sijoitusalueisiin ja niiden tieyhteyksiin?

Mikään tiesuunnitelmassa esitetyistä sijoitusalueista (sijoitusalueet 1–10) ei sijaitse kaupungin omistamilla mailla, joten kaupungilla ei ole niihin liittyen huomauttamista. Sijoitusalueista tulee keskustella maa-alueiden omistajien kanssa.

8. Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmassa esitettyihin yksityistieyhteyksiin?

Kaupungilla ei ole huomautettavaa yksityistieyhteyksiin. Kaupunki kuitenkin toteaa, että yksityistiejärjestelyissä tulee huomioida, että kaikille kiinteistöille kulku mahdollistetaan jatkossakin ja että yhteyksien tulee olla turvalliset.

9. Onko kaupungilla huomauttamista yleistiesuunnitelmaan sisältyvien siltojen, melusteiden tai muiden merkittävien rakenteiden periaateratkaisuihin?

Rovaniemen kaupungilla ei ole huomautettavaa siltojen, melusteiden tai muiden merkittävien rakenteiden periaateratkaisuihin. Kaupunki kuitenkin toteaa, että melusteiden suunnittelussa tulee huomioida niiden riittävät korkeudet ja sijoittelut niin, että ne suojaavat rakennuksia tarpeeksi melulta. Myös asukkaiden muistutukset melusteisiin ja muutoin meluun liittyen tulee tarkastella ja tehdä tarvittavia muutoksia, jotta melusta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa suunnittelualueella asuville ja toimiville kuntalaisille sekä toimijoille.

10. Onko kaupungilla huomauttamista tiesuunnitelmassa ehdotettuihin tieverkon hallinnollisiin muutoksiin?

Tiesuunnitelmassa esitetään, että valtatie 4 syrjään jäävät tieosat Vikajärvellä lakkautetaan ja ne muutetaan yksityisteiksi kokonaisuudessaan noin 2 300 metrin matkalla. Muilta osin syrjään jäävät tieosat puretaan kokonaisuudessaan. Vikajärvellä myös syrjään jäävät jalankulku- ja pyörätiet lakkautetaan maantienä ja ne muuttuvat yksityisteiden jalankulku- ja pyöräilyväyliksi tai ne puretaan.

Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa (Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä 89 §). Liikenne on pääosin yksityistä seuraavissa tapauksissa:

- Tie palvelee vain sen välittömän vaikutusalueen kiinteistöjen liikennetarvetta.
- Tietä käyttävät vain tien vaikutuspiirin kiinteistöt omana pääsytienään.

Lakkauttamisen edellytysten tulee olla jossain suhteessa tien tekemisen edellytyksiin, jotka on määritelty 13 §:n 1 momentissa (nykyisin LjMTL 13 § 3. mom.). Tien voidaan katsoa palvelevan yleistä liikennettä seuraavissa tapauksissa:

- Suhteellisen monta henkilöä, jotka asuvat tien vaikutuspiirissä ja käyttävät tietä pääsytienään tai muutoin säännöllisesti. Jos näiden tien käyttäjien lukumäärä on

suuri, on heidän toimestaan tai asioissaan harjoitettavaa liikennettä pidettävä yleisenä, vaikka se luonteeltaan olisikin paikallista lyhytmatkaista liikennettä.

- Tiellä on kaukoliikennettä ja seudullista liikennettä.
- Tie on yhteys liikennejärjestelmän solmupisteeseen.
- Tie on yhteys julkisiin laitoksiin tai erityiskohteisiin, joihin pääsyä ei ole rajoitettu.

Edellä mainituin perustein on päädytty siihen, että kokonaisuutena Vikajärven kylän kohdalla syrjään jäävä tie ei täytä maantiekse jättämisen edellytyksiä. Yksityistien kunnossapidosta huolehtivat yksityistielain nojalla tien osakkaat ja vastuu jakautuu kullekin kiinteistölle määriteltujen tieyksiköiden mukaisesti. Lakkaavan maan tien varrella on rakenteilla Vikakönkään kohdalle matkailua palveleva alue. Yksiköinti määräytyy tämänkin osalta käytön mukaan eli matkailualueen kiinteistö vastaa aiheuttamansa liikenteen tieyksiköistä.

Vikajärven koulu on suunnitelmassa esitetysti jäämässä yksityistien varteen. Tämän takia yksityistieratkaisua tulee tarkastella tarkemmin. Lähtökohtana tulee olla, että julkinen rakennus eli koulu, sijoittuu yleisen tien varteen. Kaupunki ei hyväksi tämän osalta esitettyä ratkaisua. Yleinen tie tulee säilyä vähintään välillä Kemijärventien risteys ja uuden tielinjan eteläinen liittymäkohta.

11. Osallistuuko kaupunki hankkeen rakentamiskustannuksiin?

Hankkeen arvioidut rakentamiskustannukset ovat noin 35,85 M€ (MAKU-indeksi 145; 2020=100). Lunastus- ja korvauskustannusten osuus on noin 210 000 € sekä johto- ja laitesiirtokustannusten osuus noin 910 000 €. Kaupungille ei koidu alustavan kustannusarvion mukaan kustannuksia.

12. Onko kaupunki valmis luovuttamaan maanteiden tekemiseen tarvittavan omistamansa maa-alueen korvauksetta tietarkoituksiin?

Asia tarkastellaan ja sovitaan erikseen, eikä kaupunki ota asiaan kantaa tässä lausunnossa.

13. Onko kaupungilla kohteita, joissa voidaan hyödyntää hankkeessa vapautuvia maa-aineita?

Hankkeen massatasapainon optimoinnissa on tunnistettu noin 90 000 m³tr ylijäämämaamassoja. Massat sijoitetaan pysyvästi tiealueen ulkopuolisille sijoitusalueille, jotka muotoillaan saumattomasti osaksi ympäröivää geomorfologiaa, maisemoidaan pintamailla ja metsitetään kotimaisella sekapuustolla. Tiesuunnitelmassa on esitetty ylijäämämaalle sijoitusalueet, jotka sijaitsevat yksityisillä mailla.

Kaupungilla ei tässä vaiheessa ole tiedossa sellaisia konkreettisia kohteita, joissa hankkeesta vapautuvia maa-aineksia voitaisiin hyödyntää. Mikäli tiehankkeen edetessä mahdollisia hyödyntämiskohteita ilmenee, asiaa voidaan tarkastella ja neuvotella erikseen. Muussa tapauksessa valtion tulee vastata vapautuvien maa-ainesten käsittelystä, kuljetuksista sekä muista niihin liittyvistä kustannuksista ja järjestelyistä.